

Karelia-ammattikorkeakoulu
Restonomi (AMK)

Pandemian vaikutukset matkailuun ja yritysten koronatoimenpiteet Suomessa

Santeri Keinonen

Opinnäytetyö, toukokuu 2023

www.karelia.fi

OPINNÄYTETYÖ
huhtikuu 2023
Matkailu- ja palveluliiketoiminnan koulutus

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihde)

Tekijä
Santeri Keinonen

Nimeke
Pandemian vaikutukset matkailuun ja toimenpiteet Suomessa

Toimeksiantaja
Karelia-ammattikorkeakoulu

Tiivistelmä

Opinnäytetyön aiheena on Covid-19 pandemian vaikutukset matkailuun ja toimenpiteet Suomessa.

Opinnäytetyössä selvitettiin, että miten koronapandemia on vaikuttanut matkailualan yrityksiin Suomessa. Tietoa etsittiin mahdollisimman monipuolisista lähteistä, kuten Valtioneuvoston julkaisut, Työ- ja elinkeinoministeriöt julkaisut, artikkelit, uutiset, Visit Finland ja Business Finland. Tiedonhankinnassa hyödynsin Karelian tietopalveluiden artikkelihakua ja tietokantoja. Keräsin tietoa luotettavista lähteistä, vertaillen ja yhteenvetoja tehden kootun lähdeaineiston, joka sisältää informaatiota, että mitä korona opetti ja miten matkailuala voi varautua vastaavaan tilanteeseen tulevaisuudessa sekä kehittää matkailuala uusia palveluita koronan myötä.

Matkailualan yritykset kärsivät pandemian takia, mutta yritykset saivat erilaisia koronatuksia, joilla autettiin liiketalouden elpymistä ja matkailualan yritykset lanseerasivat erilaisia palveluita, joilla saatiin jatkettua liiketoimintaa. Esittelen muutamia esimerkkejä näistä matkailualan yritysten koronajan toimista.

Kieli
suomi

Sivuja 28

Covid-19, matkailu ja pandemia

THESIS
May 2023
Degree Programme in Tourism and Hospitality Management
Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
+ 358 13 260 600 (switchboard)

Author
Santeri Keinonen

Title
The Effects of the Covid-19 Pandemic on Tourism and the Resulting Measures in Tourism Companies in Finland
Commissioned by
University of applied sciences

Abstract
The topic of the thesis is the effects of the Covid-19 pandemic on the tourism industry and the resulting measures in the field in Finland.
The purpose of the thesis was to find out how the corona pandemic has affected tourism companies in Finland. Information for the thesis was sought from diverse sources, such as the publications of the Government and the Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland, articles, news, and from Visit Finland and Business Finland. In acquiring information, the article search and databases of Karelia UAS information services were utilised. Information was gathered from reliable sources; comparing and summarizing the collected source material, which contains information about the consequences of Covid-19 and how the tourism industry can prepare for a similar situation in the future. It was also clarified whether the tourism industry developed new services as a result of Covid-19.
The companies in the tourism industry suffered harm due to the pandemic, but companies in the field received various subsidies that helped them recover, and they also introduced various services that allowed them to continue doing their business. Examples of these activities are presented in this thesis

Language
Finnish

Pages 28

Covid-19, travel and pandemic

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Opinnäytetyön tausta ja tavoite.....	5
	2.1 Matkailualan vaikuttaneita kriisejä.....	5
	2.2 Tavoite	7
3	Opinnäytetyön toteutus	8
	3.1 Opinnäytetyön toteutus	8
	3.2 Luotettavuus ja eettisyys.....	10
4	Covid-19-pandemia 2020.....	10
5	Pandemian vaikutukset matkailuun.....	12
	5.1 Vaikutukset kansainväliseen matkailuun.....	12
	5.2 Vaikutukset kotimaan matkailuun.....	15
6	Koronatuet yrityksille.....	17
7	Yritysten toimenpiteet liiketoiminnan jatkamiseksi	19
	7.1 Scandic hotellien etätyötilat	19
	7.2 Kämp Collection hotels	20
	7.3 Sokos hotels ja hybriditapahtumat	21
8	Johtopäätökset ja pohdinta	22
	8.1 Kestävä ja vastuullinen matkailu	22
	8.2 Pohdinta.....	23
	Lähteet.....	26

1 Johdanto

Jo ennen korona-aikaakin matkailussa on tapahtunut kulutuksen ja teknologian osalta muutoksia. Netissä tapahtuva liiketoiminta on muuttanut toimintatapoja, ja esimerkiksi kivijalkamatkatoimistot ovat poistuneet katukuvasta. Sähköiset palvelut ovat vallanneet perinteiset markkinointikanavat, ja on aivan normaalia, että kuluttaja varaa ja suunnittelee matkansa alusta loppuun ihan itse.

Liiketoiminta on muuttunut, ja pysyäkseen kehityksessä mukana matkakohteissa olevien yrittäjien on täytynyt tehdä uudistuksia pysyäkseen kilpailukykyisenä. (Buhalis 2000, 97.)

Tietoa koronasta saatiin vähitellen koronapandemian aikana, ja nyt vuonna 2023 luotettavaa aineistoa on eri lähteistä pilvin pimein. Tietoa on kyllä saatavilla, mutta tilanne ja painotukset muuttuivat alati. Suunnittelemani vaihto-opiskeluajat Espanjassa peruuntuivat Maailman terveysjärjestön WHO julistaessa koronavirusepidemian pandemiaksi 11.3.2020. Koronan ollessa voimissaan, siis melkein koko opiskeluaikani, alkoi syntymään idea tehdä tästä harmista opinnäytetyö. Miten matkailuala selviytyy tästä kriisistä ja miten se pystyy uudistumaan tässä uudessa tilanteessa?

Matkailun muutos on kuitenkin tosiasia, ja matkailun liikevaihdon luvut eivät ole vielä palautuneet vuonna 2023 syksyn 2019 tasolle. Kotimaanmatkailu lienee selviämässä voittajana. Matkoja suunnitellaan ja varataan lähempänä matkan todellista ajankohtaa. Korona aiheutti myös työvoimapulan matkailualalle, sillä työvoimaa lähti koronan pahimpien kuukausien aikana paljon muille aloille. Tässä alalle jälleen uusi haaste. Matkailua jälleen olisi, mutta ei ole tarpeeksi työntekijöitä.

2 Opinnäytetyön tausta ja tavoite

2.1 Matkailualan vaikuttaneita kriisejä

Vuosikymmeniin ei ole ollut samantyyppistä kriisitilannetta, joka on vaikuttanut matkailuun yhtä voimakkaasti kuin koronapandemia. Esimerkkejä matkailuun vaikuttavista kriiseistä on ollut muun muassa Islannin tulivuorenpurkaus keväällä 2010 ja koronaa edeltävä pandemia eli sikainfluenssapandemia vuonna 2009.

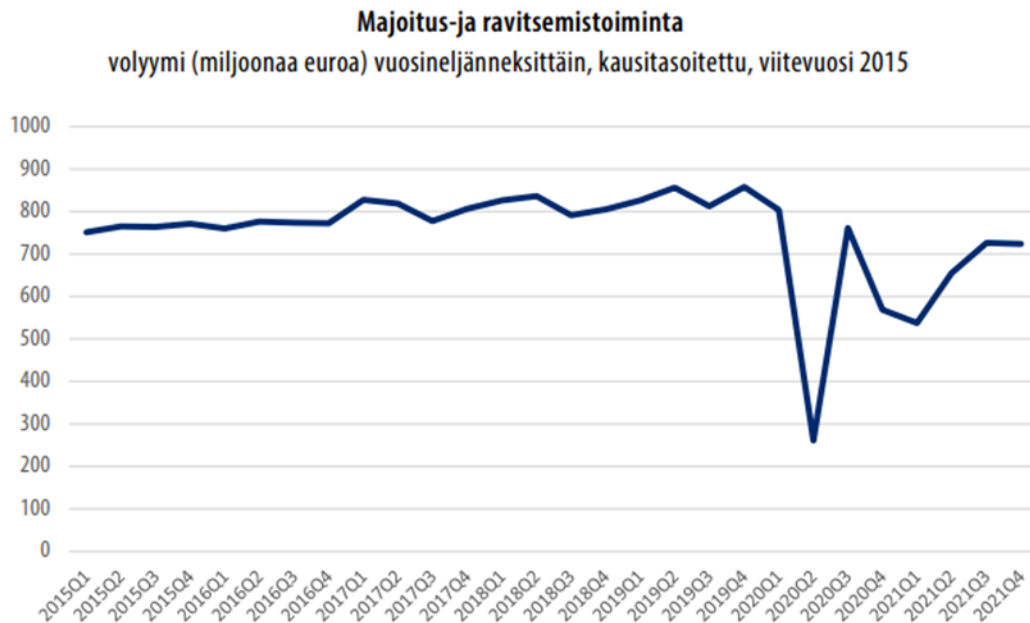
Islannissa 14.4.2010 Eyjafjallajökull-jäätikön alta purkautui tulivuori ja siitä nousut rikkidioksidin ja hiukkasten täyttämä tuhkapilvi lamaannutti Euroopan lentoliikenteen, niin että esimerkiksi melkein 20 000 matkustajaa jäi Helsinki-Vantaan lentokentälle. Tulivuorenpurkaus keskeytti Euroopan lentoliikenteen viikkojen ajaksi. Suomessa lentoasemat suljettiin, mutta ilmatilaa ei suljettu. (Raivio 2010).

Kesäkuussa 2009 WHO julisti sikainfluenssan olevan pandemia. Siihen mennessä noin 75 eri maassa oli löytynyt liki 28 000 sikainfluenssatartuntaa. Suomessa ensimmäiset tartunnat havaittiin Lapissa, lokakuussa 2009. Kokonaisuudessaan Suomessa joka kymmenes sai tartunnan, sairaalahoitoon joutui 1 600 ihmistä ja tautiin kuoli 44 ihmistä. Suomi sai rokotteet lokakuussa, samoihin aikoihin, kun ensimmäiset tartunnat oli havaittu. Kaikkiaan 52 prosenttia Suomen kansasta otti influenssarokotuksen, jota kului vajaa 2,8 miljoonaa annosta. Rokotusten myötä sikainfluenssa ei vaikuttanut matkustukseen, koska pandemia ei ollut suurimmalle osalle väestöstä hengenvaarallinen. (Duodecim 2021.)

Koronapandemia on vähentänyt suomalaisten ulkomaanmatkailua ja siitä toimeentulonsa saavien matkailuyritysten toimintaa. Kotimaanmatkailusta aiheutuvan kulutuksen arvioitiin palautuvan kahdessa vuodessa vuoden 2019 tasolle. Pandemian aikana kotimaassa korostuivat ulkona liikkuminen ja mökeillä vietetty aika. Voidaan puhua jopa retkeilybuumista. Myös hiihtokeskusten suosio on ollut voimakasta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021b).

Alla olevasta kuvioista 1 on nähtävissä majoitus- ja ravitsemistoiminnan volyymin kehitys vuosien 2015–2021 aikana. Majoitus- ja ravitsemisala toimi normaalisti vielä vuoden 2019 viimeisellä neljänneksellä, kun luvut kulkivat

tasaisesti 700 ja 800 miljoonan euron välillä, mutta volyyymi tippuu todella pohjalle vuoden 2020 ensimmäisen ja toisen neljänneksen aikana ja volyyymi pieneni nelin-kertaisesti 200 miljoonan euron lukuihin. Kuitenkin vielä samana vuonna 2020 viimeisellä neljänneksellä volyyymi kiri takaisin lähelle normaalimpaa lukua 700 miljoonan euron tasalle.

Kuvio 1. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan kehitys 2015–2021 (Valtioneuvoston julkaisu 2022).

Ulkomailta Suomeen saapuvien matkailijoiden ja työmatkalaisten puuttuminen ovat kuitenkin olleet haasteita Uudellamaalla ja Lapissa matkailulle. Lapin talvimatkailun kasvu on kuitenkin helpottanut yritysten tilannetta alueella. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021c.)

2.2 Tavoite

Ajatus opinnäytetyön tekemiseen lähti ensimmäisen koronavuoden keväänä 2020 etäopiskelussa kotona, suunniteltujen ulkomaan työharjoittelujen peruunnuttua. Opinnäytetyön tavoitteena on etsiä tietoa mahdollisimman monipuolisesti koronasta ja selvittää se, mitä koronasta opittiin matkailualalla. Tavoitteena on etsiä esimerkkejä siitä, miten yritykset laajensivat tai muuttivat toimintaansa ja saivatko yhteiskunnalta tukea koronapandemian aikana.

Tavoitteena on myös selvittää, kehittikö matkailuala uusia palveluita koronan myötä.

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Karelia ammattikorkeakoulun matkailu- ja palveluliiketoiminnan koulutuslinja. Opinnäytetyö on tehty sitä varten, koska koulutusala kiinnostaa millainen kuva koulutuksesta näkyy tulevaisuudessa, kun alaa halutaan kehittää. Myös tulevaisuudessa tulee tarve saada tietoa matkailualan tilasta, johon matkailuala joutui pandemia-aikana, niin tämä työ toimii hyvänä aineistona sitä varten.

Matkailualan opinnoissa sekä työssäni hotellin vastaanotossa konkretisoituivat koronapandemian vaikutukset Suomessa. Aihe on ajankohtainen, sillä koronavirustartuntoja on yhä vuonna 2023. Matkailijoiden huoli sairastumisesta vaikuttaa kysyntään, sillä matkalle ei lähdetä, jos sitä ei tunneta turvalliseksi. (Iivari 2012.)

3 Opinnäytetyön toteutus

3.1 Opinnäytetyön toteutus

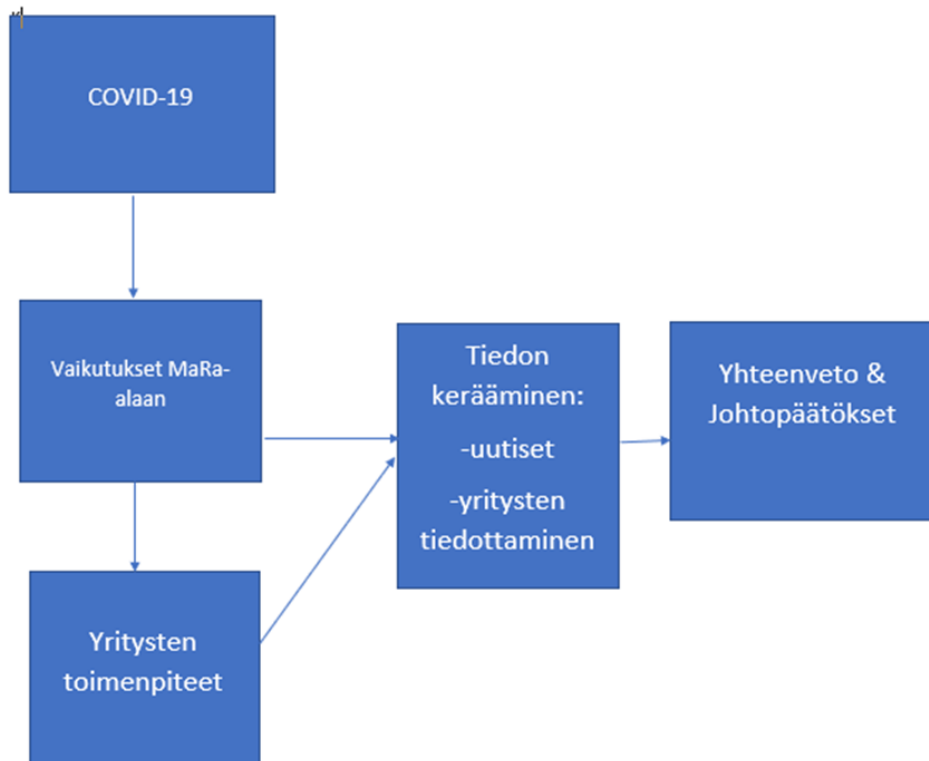
Opinnäytetyössä etsittiin tietoa koronapandemian vaikutuksista matkailualaan mahdollisimman monipuolisista lähteistä, kuten Valtioneuvoston julkaisut, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisut, artikkelit, uutiset, Visit Finland ja Business Finland julkaisut. Pyrin hyödyntämään myös esimerkiksi Karelian tietopalveluiden artikkelihakua ja tietokantoja. Keräsin tietoa luotettavista lähteistä, vertailen, ja yhteenvetoja tehden kokoon lähdeaineiston, joka sisältää informaatiota siitä, mitä koronasta opimme ja miten matkailuala voi varautua vastaavaan tilanteeseen tulevaisuudessa.

Opinnäytetyössä taustoitan 2020 alkaneen pandemian tilannetta: mikä koronavirus on, ja mitä pandemia tarkoittaa sekä pyrin kuvaamaan pandemian vaikutuksia matkailualaan Suomen matkailualan kantilta katsottuna. Kuviossa 2 näkyy kaavio liittyen COVID-19-pandemiaan, vaikutukset matkailu- ja ravintola-

alaan, yritysten toimenpiteet, tiedon kerääminen, yhteenveto ja johtopäätökset. Olen rakentanut opinnäytetyötä tämän kaavion mukaisesti.

OPINNÄYTETYÖHÖN LIITTYVÄT ASIAT

Kuvio 2. Opinnäytetyöhön liittyvät asiat.

Tarkastelen opinnäytetyössäni artikkeleita, joiden julkaisija on luotettava ja tunnettu ja niiden lähteet perustuvat luotettaviin tutkimuksiin ja lähteisiin. Artikkelit kuvaavat matkailu- ja ravintola-alan muutosta COVID-19-pandemian aikana sekä että, miten muutos koettiin. Muutos käsitteenä on hankala sen laajuuden vuoksi. Tietoa pandemian aiheuttamista muutoksista kuitenkin löytyi keväällä 2023 jo todella hyvin, ja matkailutoiminta oli jälleen elpynyt edes hiukan. Nyt oli jo aineistoa saatavilla uudesta tilanteesta ja siitä, miten hotellit ovat toimintaansa kehittäneet.

Kuviossa 3 näkyy aineiston hakusanoja. Hakusanoilla haettiin teemoittain seuraavilla sanoilla: Covid-19, pandemia, muutokseen reagoiminen ja kriisin heijastuminen matkailualle tulevaisuudessa.

Hakusana	Julkaistu	Haku	Tekijä
Covid-19	2022	Finna	Valtioneuvoston julkaisuja 2022:14, Covid-19 -kriisin yhteiskunnalliset vaikutukset Suomessa
Covid-19	2022	Google scholar	Hospitalitynet 2021b. Visioning Change – Life after the COVID-19 pandemic. Verkkojulkaisu
Covid-19	2022	Google scholar	Laura Kestiä, Satu Kapiainen, Merita Mesäsiisheitoja Pekka Rissanen (toim.), Asiantuntija-arvio, Covid-19-epidemian vaikutukset hyvinvointiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen
Korona	2021	Google scholar	World Health Organization 2021, Coronavirus disease
Korona	2020	Google scholar	Yang, Y., Peng, F., Runsheng, W., Guan, K., Jiang, T., Xu, G., Sun, J. & Chang, C. 2020. The deadly coronavirus: The 2003 SARS pandemic and the 2020 novel coronavirus epidemic in China. Journal of Autoimmunity. Voi. 111
Matkailu	2012	Finna	Iivari, Pekka, 2012, Globaalit muutokset, paikalliset vaikutukset. Rovaniemi: Rovaniemen ammattikorkeakoulu. Julkaisusarja D nro 8
Matkailu	2017	Google scholar	Edelheim, J. & Ilola, H. (toim.), Matkailututkimuksen avainkäsitteet. Rovaniemi: Lapland University press
Matkailu	2022	Finna	Työ- ja elinkeinoministeriö Helsinki 2022, Matkailutoimialan työllisyys muuttuvassa toimintaympäristössä, Toimialapalveluiden teemaraportti,
Matkailu	2020	Google scholar	Business Finland 2020. Matkailu on välttämätöntä – myös korona-aikana
Varautuminen	2022	Google scholar	Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, 2022, Varautuminen koronavirukseen
Matkailukriisi	2022	Google scholar	Matkailu- ja ravintolapalvelut, 2022, Matkailu- ja ravintola-ala on luisumassa yhä syvempään kriisiin
Koronapandemia	2021	Google scholar	Työ- ja elinkeinoministeriö, 2021, Koronapandemian vaikutus matkailukäytännön
Koronapandemia	2022	Google scholar	Matkailu- ja ravintolapalvelut, jäsenkyselyt, ajankohta 16.6.2022, yövoimapula ja kustannusten raju kallistuminen jarruttavat toimimista koronarajoituksista
Tulevaisuuden matkailu	2000	Google scholar	Dimitrios Buhalis, 2000, Marketing the competitive destination of the future. Tourism Management

Kuvio 3. Hakusanoja.

Google Scholar osoittautui toimivaksi välineeksi etsiä hakusanoilla mahdollisimman paljon erilaisia lähteitä, ja oli helppoa poimia niiden joukosta luotettavimmat lähteet, jotka perustuvat luotettaviin tutkimuksiin ja lähteisiin.

3.2 Luotettavuus ja eettisyys

Käytän opinnäytetyöhön ajankohtaista ja luotettavaa tietoa koronapandemiasta, joka on jäljitettävissä julkaisuista, tiedotteista ja artikkeleista. Aihetta rajattiin pysymään kotimaan matkailussa, jotta laatu pysyy selkänä ja hyvänä. Voidaan todeta saatua kerättyä sellainen luotettava aineisto, josta oli mahdollisuus tehdä opinnäytetyö.

Kirjallisuuden ja tiedon hankintaa on tehty vuodesta 2020 asti keväälle 2023. Havaintoja aineistosta pystyi todentamaan käytännön työssäni vastaanottovirkailijana. Opinnäytetyön toteuttaminen vaatii systemaattista ja suunniteltua tiedon hankintaa ja huolellista lähteisiin perehtymistä.

4 Covid-19-pandemia 2020

Korona on virusinfektio. Koronavirus aiheuttaa hengitystieinfektioita. Itämisaika vaihtelee 1–14 vuorokaudesta tartunnasta oireisiin. Osa tartunnoista on vakava infektio. (Anttila 2023.) Maailman terveysjärjestö eli WHO ilmoitti koronavirusepidemian muuttuneen maailmanlaajuiseksi pandemiaksi 11.3.2020 (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021a). Poikkeusolojen julistettiin alkaneen Suomessa 16.3.2020. Pandemia tarkoittaa laajasti levinnyttä kansainvälistä epidemiaa. Epidemia puolestaan tarkoittaa tilannetta, jossa tartuntatauti esiintyy suurella osalla tietyn paikan väestöstä. Pandemia uhkaa, kun tartuntoja ilmenee eri paikoissa lyhyessä ajassa. Tilannetta kutsutaan pandemiaksi, silloin, kun tarpeeksi suuri määrä ihmisiä on sairastunut. (Anttila 2023).

Koronapandemia on vähentänyt suomalaisten ulkomaanmatkailua ja siitä toimeentulonsa saavien matkailuyritysten toimintaa. Kotimaanmatkailusta aiheutuvan kulutuksen arvioitiin palautuvan kahdessa vuodessa vuoden 2019 tasolle. Pandemian aikana kotimaassa korostuivat ulkona liikkuminen ja mökeillä vietetty aika. Voidaan puhua jopa retkeilybuumista. Myös hiihtokeskusten suosio on ollut voimakasta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021b).

Ulkomailta Suomeen saapuvien matkailijoiden ja työmatkalaisten puuttuminen ovat kuitenkin olleet haasteita Uudellamaalla ja Lapissa matkailulle. Lapin talvimatkailun kasvu on kuitenkin helpottanut yritysten tilannetta alueella. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021c.)

Koronatilanteen edettyä löydettiin erilaisia virusvariantteja, jotka osaltaan ovat vaikuttaneet koronan leviämiseen ja taudinkuvaan. Suomessa suuren määrän tartuntoja aiheutti Englannista syksyllä 2020 levinnyt UK-variantti. Tyypillistä tälle variantille oli sen herkkä leviävyys, ja se aiheutti samankaltaisen infektion kuin alkuperäinen virus. Maailmanlaajuisesti tartuntoja aiheutti kesällä 2021 deltavariantti. Tässä variantissa oireet muistuttivat tavallisen flunssan oireita. Deltavariantin oireisiin rokotteet tehosivat hyvin, ja kahdella rokotuksella vakava tautimuoto on voitu estää melkein täysin (90 %). Joulukuussa 2021 levisi vähemmän vakavia oireita sisältänyt omikronvariantti. Ominaista tälle oli erittäin herkkä leviävyys. Rokotteet eivät estä nykytiedon valossa tartuntaa, mutta estävät vakavan taudinilmenemisen. (Anttila 2023).

Vihdoin toukokuussa 2023 WHO ilmoitti, ettei COVID-19 ei ole enää kansainvälinen kansanterveysuhka. WHO on poistanut COVID-19:n PHEIC-aseman, mutta tauti aiheuttaa edelleen maailmanlaajuisen uhan. PHEIC on vahvin maailmanlaajuinen hälytys, jonka Maailman terveysjärjestö (WHO) voi virallisesti tehdä, ja se auttaa käynnistämään joukon toimenpiteitä ja oikeudellisesti sitovia velvoitteita, jotka helpottavat koordinoitua kansainvälistä vastausta. Tähän sisältyy väliaikaisia suosituksia terveystoimenpiteistä, joita valtiot voivat ottaa käyttöön tautien kansainvälisen leviämisen estämiseksi tai vähentämiseksi. Se ei ole sama asia kuin pandemia – epidemiologinen termi, joka kuvaa taudinaiheuttajan maailmanlaajuisesta leviämistä – jonka alkua tai loppua WHO ei virallisesti julista. Sen sijaan WHO julistaa PHEIC:n, kun hätätilanne on "vakava, äkillinen, epätavallinen tai odottamaton", ja jolla on vaikutuksia terveyteen asianomaisen valtion kansallisten rajojen ulkopuolella. (Gavi 2023.) WHO:n pääjohtaja Tedros Adhanom Ghebreyesus totesi, että "Tämä virus on tullut jäädäkseen. Se tappaa edelleen. Ja se muuttuu edelleen." (Gavi 2023.)

5 Pandemian vaikutukset matkailuun

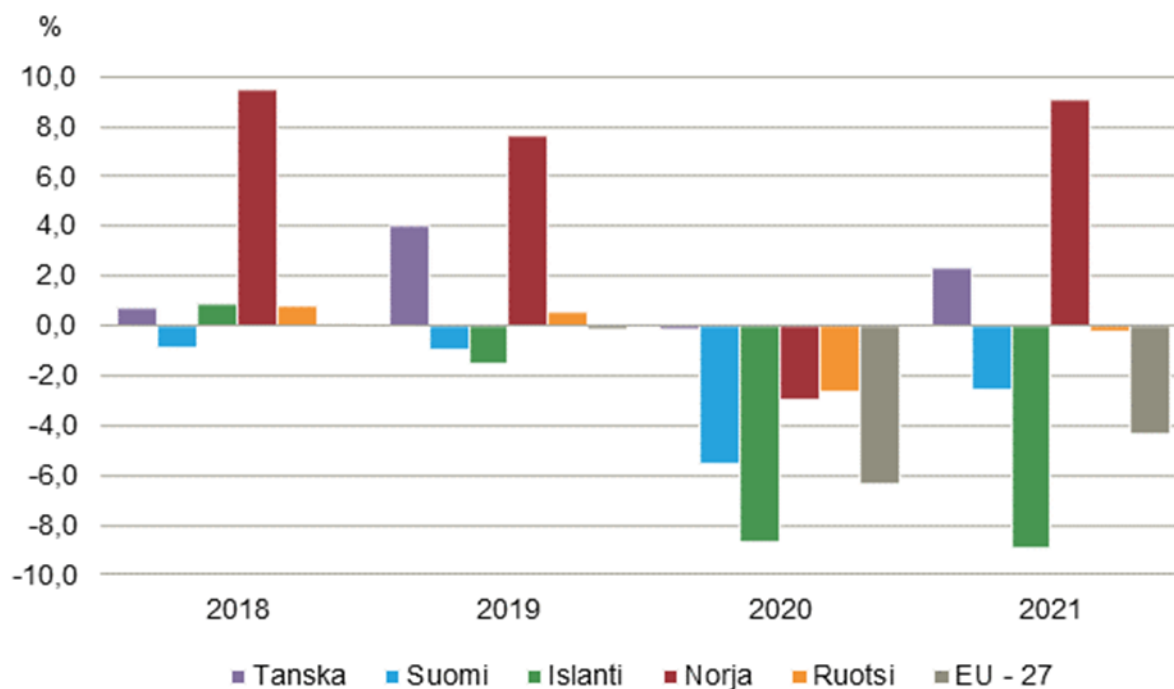
5.1 Vaikutukset kansainväliseen matkailuun

Koronapandemia supisti Pohjoismaiden taloutta voimakkaasti keväällä 2020. Alkuun pandemia lietsoi shokkia ja pelkoa, mutta sen jälkeen yritystoiminta elpyi nopeasti, lukuun ottamatta Matkailu- ja ravintola-alaa ja tapahtumaliiketoimintayrityksiä.

Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa kaikissa Pohjoismaissa, paitsi Islannissa, bruttokansantuote palautui vasta vuoden 2021 loppupuolella samoihin lukuihin kuin edellisinä vuosina. (Tilastokeskus 2022.)

Tulot vähentyivät ja menojen kasvaessa julkinen talous painui alijäämäiseksi Pohjoismaissa vuonna 2020. Kuviossa 4 näkyy julkisen talouden elpyminen ja eri maiden lähtötilanne. Tanskan ja Norjan julkinen talous palautuivat takaisin

ylijäämäiseksi vuonna 2021. Ruotsi sen sijaan tasapainottui, mutta Suomen alijäämä supistui -2,6 prosenttiin. (Tilastokeskus 2022).

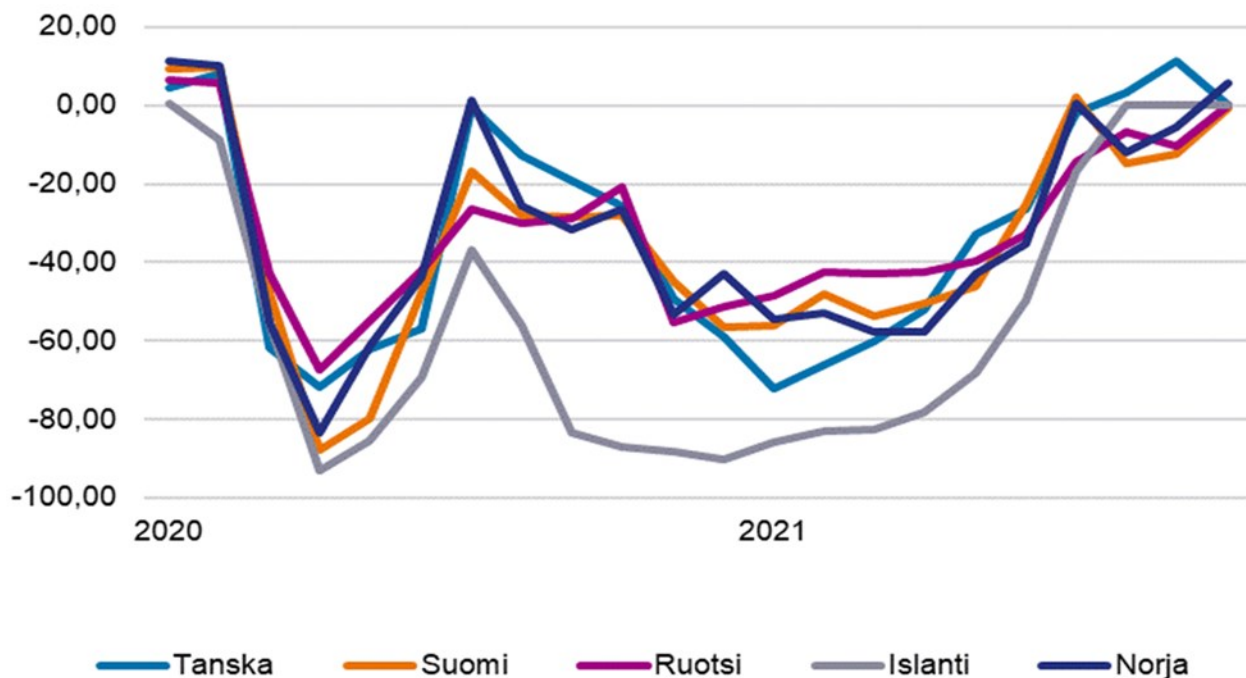
Kuvio 4. Julkisen talouden ylijäämä/alijäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen 2018–2021 (Tilastokeskus, 2022).

Matkailu ja ravintola-ala oli yksi toimialoista, johon pandemia vaikutti pahiten. Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa hotellissa yöpymiset vähenivät noin 70–95 prosenttia, kun verrataan vuosien 2019 ja 2020 lukuja (Tilastokeskus 2022).

Matkailun paino siirtyi kotimaahan. Se auttoi tukemaan taloudellisesti ulkomaan matkailun jättämää tyhjiötä, ja kotimaan matkailu sai kurottua kiinni ulkomaan kauppaa edes vähän. Islannissa matkailu oli taloudellisesti muihin Pohjolan maihin verrattuna merkittäväntä, mutta valitettavasti Islannissa matkailu elpyy Pohjoismaista kaikkein hitaimmin. (Tilastokeskus 2022.)

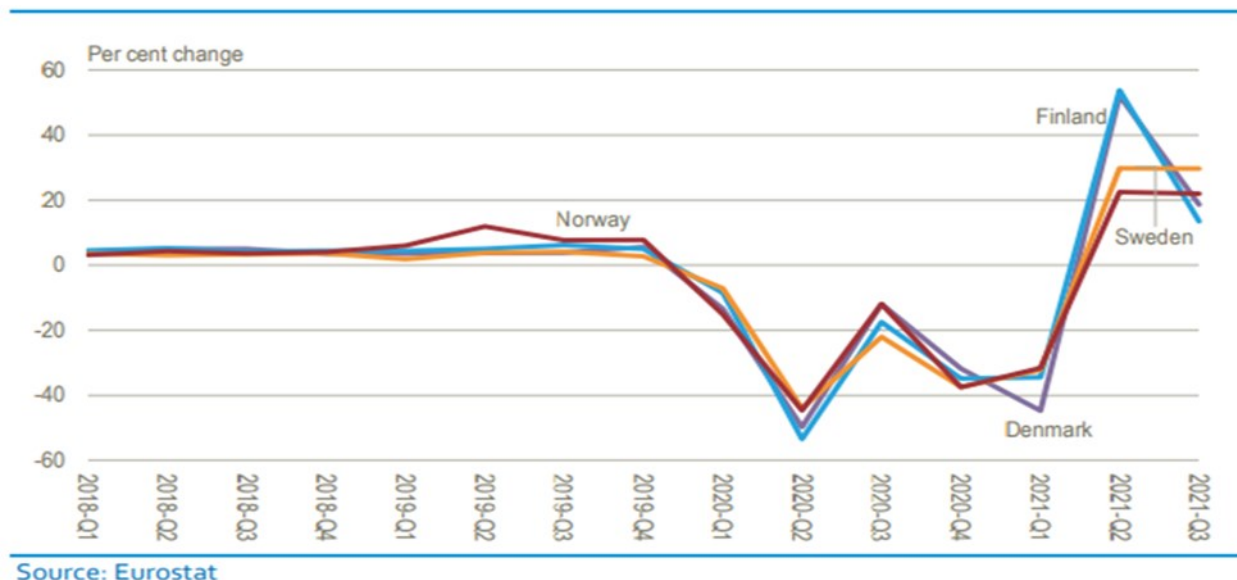
Kuviosta 5 on nähtävissä vuosien 2020–2021 majoitusyöpymiset Pohjoismaissa. Tulokset on saatu julkaisusta nimeltä "The Nordics during the first phases of COVID-10". Julkaisuun osallistuivat kaikki Pohjoismaat ja myös kotimainen Tilastokeskus. Julkaisu sisältää pandemian vaikutuksista Pohjoismaissa, liittyen muun muassa työmarkkinoihin, terveyteen ja

kansantalouteen. Julkaisu kertoo tilannekuvausta Pohjoismaista pandemian alusta vuonna 2020 ja siitä kehittymistä vuoteen 2021, kun rokotukset olivat levinneet ja jaettu suurimmalle osalle. (The Nordics during the first phases of COVID-10.)

Kuvio 5. Vuosien 2020–2021 majoitusyöpymiset Pohjoismaissa (Tilastokeskus 2022).

Kuviossa 6 näkyy Pohjoismaiden majoitus- ja ravitsemistoiminnan liikevaihtokuvaaja prosenttilukuina. Diagrammista huomaa, kuinka voimakkaasti 2020 vuoden ensimmäisellä neljännesjaksolla luvut putosivat, kun pandemia yleistyi ja levisi Pohjoismaissa (The Nordics during first phases of COVID-19 2022.)

Kuvio 6. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan liikevaihtokuvaaja (The Nordics during first phases of COVID-19 2022).

Matkustamiseen vaikuttivat siis muiden maiden rajoittamistoimet, jotka vaihtelivat paljon maan valitun toimintatavan mukaan. Tästä esimerkkinä naapurimaamme Ruotsin Suomeen verrattuna hyvin erilainen suhtautuminen koronaan, varsinkin pandemian aluksi. Maat voivat olla eri vaiheissa rajoitteiden purkamisen suhteen ja osassa voi olla vielä tiukempia rajoituksia kuin muualla. (Nurminen 2021.)

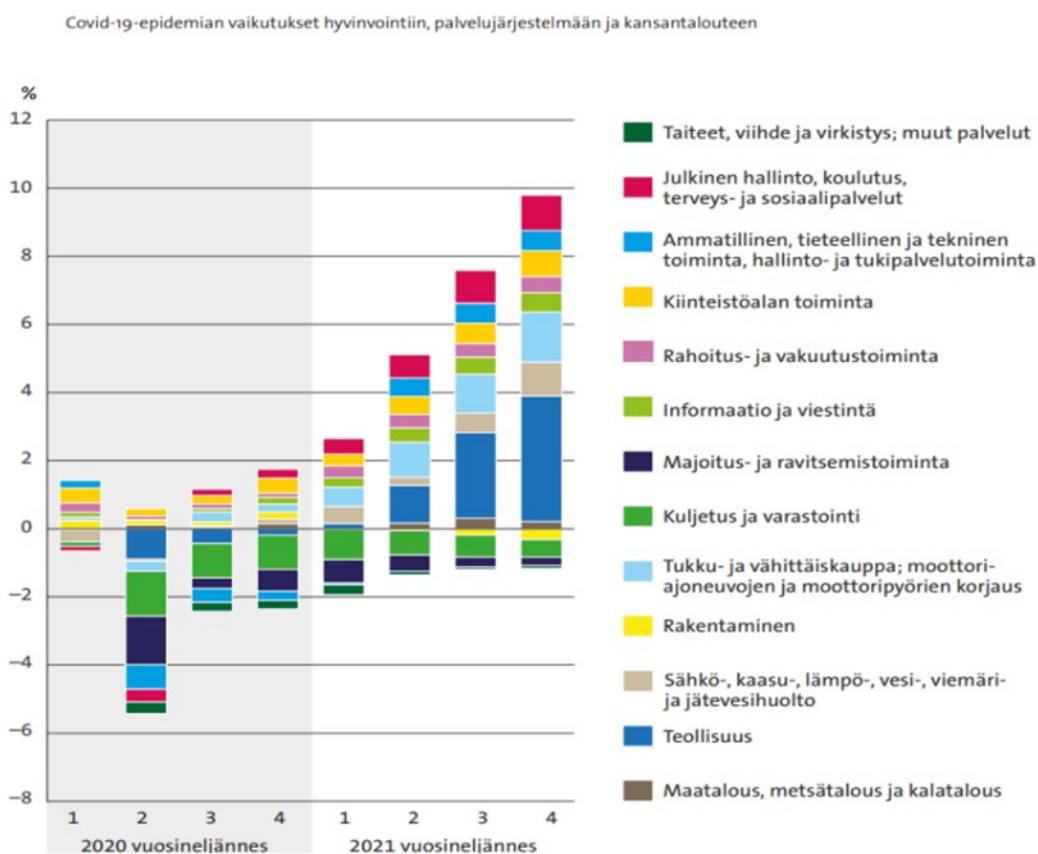
5.2 Vaikutukset kotimaan matkailuun

Koronapandemia pahensi jo olemassa olevaa työvoimapulaa, ja TEM toimialaraportin 2022 mukaan tulee kiinnittää huomiota alan veto- ja pitovoimaan. Alalta on lähtenyt niin paljon osaavaa työvoimaa, joten täytyykin kysyä, johtuuko tämä vain koronasta. Tulevaisuudessa ulkomaisen työvoiman tarve kasvaa entisestään. Matkailuala tarjoaakin vaihtoehtoja, mutta enemmän huomiota tulee kiinnittää työoloihin, työhyvinvointiin ja esimiestyöhön. Matkailuala on mielletty aina melko matalapalkkaiseksi alaksi, joten veto- ja pitovoimatekijöitä mietittäessä tulisi myös tarjota alalla oleville tarpeeksi työtunteja.

Timo Lappi totesi koronakriisin ajaneen ravintolat valtavaan työvoimapulaan. Alanvaihtajien vuoksi ollaan tilanteessa, joka haittaa ravintoloiden arkea tuntuvasti. Tarkkaa alanvaihtajien lukumäärää ei ennen kriisin loppua voinut tietää, mutta Lappi arvioi tuolloin, että matkailu- ja ravintola-alalta oli siirtynyt 10 000–25 000 henkilöä pois. (Lihakeskusliitto 2022.)

Työvoiman osalta tulisi kenties kiinnittää huomiota monipuolisen työvoiman saantiin. Tarvittaessa mukautuva henkilökunta mahdollistaa siirtymisen toisiin työtehtäviin, esimerkiksi rajoitusten sulkiessa osan liiketoiminnasta.

Kuviossa 7 näkyy eri toimialat koottuna arvolisän vaikutuksen kansantuotteen kasvuun vuodesta 2019. Siitä näkee, kuinka osa alojen tuotannosta supistui, mutta toiset taas kasvattivat tuotantoa.

Toimialojen arvonlisän kasvuvaikutus. Lähde: Tilastokeskus.

Kuvio 7, Toimialojen arvonlisän kasvuvaikutus (Tilastokeskus 2022).

Suurin osa pandemian vaikutuksista syntyi kuljetus-, teollisuus-, kaupan- ja matkailualan arvalisäveron laskusta. Teollisuusala toipui jo vuonna 2020 kolmannella neljänneksellä, mutta oli myös aloja, joihin pandemia vaikutti vuonna 2021 ja vaikuttaa edelleen vuonna 2023. Kotimaiset rajoitukset vaikuttivat ennen kaikkea matkailualan lisäksi urheilu- ja kulttuuripalveluihin ja liikenteeseen. Palveluiden kotimarkkinakysyntää leikattiin myös samaan aikaan. Leikkaukset näkyivät työtuntien menetyksenä ja työllisyyden vähentymisenä. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2022.)

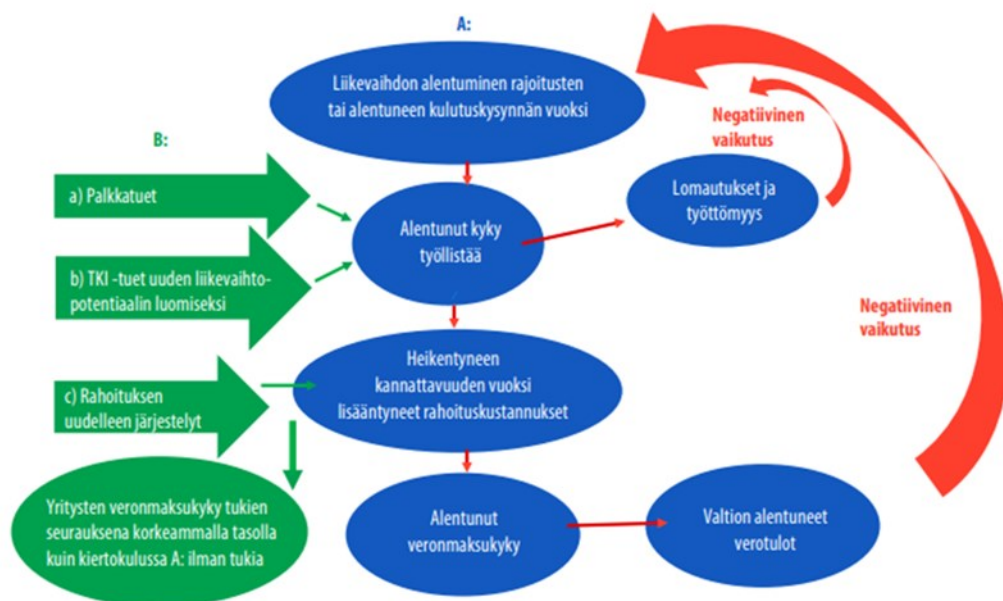
6 Koronatuot yrityksille

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisun (2022a) mukaan suurin osa koronarahoituksesta on kohdentunut ravitsemis- ja majoitustoimintaan. Rahoitus suunnattiin eri yrityksille, joilla oli ennen koronakriisin aiheuttamaa tilannetta edellytykset kannattavaan liiketoimintaan Suomessa, tai yrityksille, joilla konsernitasoinen liikevaihto on enintään 300 miljoonaa euroa. Koronahäiriötukea pystyivät hakemaan 6–250 henkilöä työllistävät yritykset. Selvityksen perusteella yritykset saattoivat suunnitella itselleen uusia liiketoimintoja. Moni yritys tekikin nyt pakon sanelemana digiloikan ja organisoi esimerkiksi toimitusketjuja uudestaan. Rahoitus oli suuruudeltaan 10 000 euroa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2022a.)

Kehitysrahoituksella tuettiin yrityksen toimenpiteitä kehittämiseen, jotka yritys oli tunnistanut esiselvityksen avulla. Tavoitteena oli tukea tuotteiden ja tuotannon ratkaisuja, jotka parantavat yrityksen liiketoimintaa koronan jälkeenkin. Rahoituksen suuruus oli maksimissaan 100 000 euroa. Business Finlandin tukia oli myönnetty eniten ravitsemisalan yrityksille, kuten kahviloille ja ravintoloille. Noin 60 prosenttia kokonaisrahoituksesta suunnattiin ravitsemistoiminnalle. Myös hotellit hakivat ja saivat rahoitusta merkittäviä määriä. Tuen tarve ja määrä arvioitiin liiketoiminnan menetyksen perusteella. Keskeisin tavoite oli tukea yritysten selviämistä ja toiminnan jatkuvuutta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2022a.)

Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisi vuonna 2021 vuosiraportin, jossa tarkasteltiin, miten koronapandemia on vaikuttanut yrityksiin sekä kotitalouksiin ja tarkasteltiin myös erilaisia koronatukia yrityksille. Kansainvälisesti verrattuna huomattiin, että Suomen koronatukipaketit olivat liian pieniä ja tukea olisi tarvittu paljon nopeammin. Tuet, joita myönnettiin yrityksille koronaepidemian takia, ovat vähentäneet lomautuksia. Kritiikkiä on tullut kehittämistukiin koronasta eniten kärsiville aloille. Tukea kustannuksiin olisi kaivattu enemmän ja nopeammin. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021d.)

Tutkimuksessa selvisi, että tukien olisi pitänyt kohdistua toisin kuin mitä todellisuudessa koronapandemian alkumetreillä pystyttiin toteuttamaan. Tällaisen kriisin alussa tarvitaan suoraa tukea kustannuksiin, ja kehittämisen aika on myöhemmin. Täytyy kuitenkin muistaa, että kustannustuki edellytti uutta lainsäädäntöä, josta johtui tuen käyttöönoton viivästyminen. Eniten koronatukia saivat kauppa, teollisuus ja matkailu- ja ravintola-alat. Euromääräisesti mitattuna eniten koronatukia saivat Uudenmaalla sijaitsevat yritykset ja pieneksi luokitellut yritykset, joissa työskentelee 5–49 työntekijää. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021d.)

Kuvio 8. Vaikutukset kysyntään yrityksen tilinpäätöslogiikan mukaisesti (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021d).

Kuviossa 8 negatiivisia vaikutuksia kysynnän heikentymisestä kuvaavat punaiset nuolet. Kansantaloudellisesti ajateltuna tuollaisen samankaltaisen

ilmiön toistuessa tarpeeksi monessa yrityksessä seurauksena on merkittävä kansantaloudellinen negatiivinen ilmiö. Pahimmillaan seurauksena on massiivinen työttömyys, ja valtion verotulot alenevat ja kustannukset kasvavat. Kuviossa vihreä puoli näyttää tukien positiiviset vaikutukset. Kuviosta pystyy päättämään kansantaloudellisesti yritystukien vaikutukset liiketoimintojen ja verotulojen säilymisen kannalta katsottuna. On erityisen tärkeää, että tukea myönnetään elinkelpoisille yrityksille ja myös niille yrityksille, joiden on mahdollista kehittää toimintojaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021d.)

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisussa tutkimusjaosto totesi yhteenvetonaan, että koronatuken tarvetta vähensi kuitenkin toimiva lomautusjärjestelmä. Talouden pudotus oli pienempi kuin odotettiin sen olevan. Aiempaa mallia tukea yrityksistä poikkeusolosuhteissa ei ollut. Kuitenkin kohtuullisen nopeasti saadut kehitystuet auttoivat. Näihin ei tarvittu uutta lainsäädäntöä (Työ- ja elinkeinoministeriö. 2021d.)

Pandemian alussa pahiten kärsineille aloille suunnatut tuet eivät kuitenkaan onnistuneet niin kuin oli suunniteltu. Tutkimusjaosto totesi, ettei näiden kehitystukien moninkertaistamista heti kriisin alkuvaiheessa voitu pitää onnistuneena ratkaisuna. Suoraa tukea kustannuksiin tarvittiin, mutta tämä vaati täysin uutta lainsäädäntöä. Hakijoita oli enemmän kuin oli arvioitu. Ideaalitulanteessa tukea olisi pystytty myöntämään suoraan kustannustukina ja myöhemmässä vaiheessa olisi siirrytty yritysten kehittämiseen tukien avulla. Voidaan kuitenkin jo nyt todeta, että koronapandemian aikaisten myönnettyjen tukien arviointi on erityisen tärkeää varautuessa vastaavanlaisen tilanteen toistuessa tulevaisuudessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021d.)

7 Yritysten toimenpiteet liiketoiminnan jatkamiseksi

7.1 Scandic hotellien etätyötilat

Matkailualan yritykset kärsivät pandemian takia, mutta yritykset saivat erilaisia koronatuksia, joilla autettiin liiketalouden elpymistä ja matkailualan yritykset myös

lanseerasivat erilaisia palveluita, joilla saatiin jatkettua liiketoimintaa. Esittelen muutamia esimerkkejä näistä matkailualan yritysten koronajan toimista. Scandic -hotelliketju tarjosi asiakkaille poikkeusaikoina lanseerattua päivähuonepalvelua. Tämä palvelu mahdollisti etätöitä tekeväälle asiakkaalle mahdollisuuden ostaa hotellista päivähuoneen kello 8.00–18.00 aikavälille, jotta asiakas voi työskennellä rauhallisessa huoneessa hyvän nettiyhteyden avulla menemättä keskustan vilkkaisiin kahviloihin tai ravintoloihin, joissa on mahdotonta keskittyä työn tekemiseen ja ei tarvitse pelätä, että saisi koronatartuntaa. (Scandic 2020b.)

Scandicilla oli myös vuonna 2020 tarjous, joka tarjosi opiskelijoille mahdollisuuden vuokrata huone 30 päiväksi. Opiskelijamajoituksen lisäksi tämä paketti sisälsi aamupalan joka päivä, huoneen siivouksen kerran viikkoon ja internetyhteyden. Tälle tarjouspaketilla oli hintaa 1 140 euroa kuukaudessa Suomessa. (Scandic 2020a.) Hinta on mielestäni todella kallis, varsinkin, kun palvelu oli kohdistettu opiskelijoille, jotka yleensä keskittyvät opiskelun aikana pelkästään kouluun, eivätkä tee töitä opintojen ohella. En löytänyt tietoa siitä, että miten hyvin tämä palvelu lopulta myi.

7.2 Kämp Collection hotels

Rasimus (2021) kuvaa artikkelissaan COVID-19 iskeneen Kämp Collection hotels -asiakaskuntaan merkittävästi, kun pandemiaa ennen suurin osa asiakaskunnasta oli ulkomailta saapuvia matkustajia. Kun ydinbisnes romahtaa, kysyntää piti luoda uusilla palvelutuotteilla ja kehittää olemassa olevia palveluita poikkeusoloihin sopiviksi. Pandemian aikana hotellin kysynnästä suurin osa oli kotimaisia niin kutsuttuja staycation-asiakkaita. Miniloma hotellissa ei ole korona-aikana keksitty uusi tuote, mutta se on ollut ehdoton suosikki poikkeusaikoina. Staycation on ollut pääkaupunkiseudun sopivin matkailumuoto, sillä se kiinnostaa lähialueen asiakkaita. Staycation oli hotelliketjulle merkittävää, sillä se on mahdollistanut hotellin pitämisen avoinna. Suurin kysyntä painottuu juhlapyyhiin ja viikonloppuihin. (Rasimus 2021.)

Kämp Collection tiivistä yhteistyötään erilaisten yritysten kanssa korona-aikana, jolla mahdollistettiin erilaisia majoituspaketteja. Tarjolla oli jopa sellainen paketti,

joka tarjosi asiakkaalle mieluisan majoituksen hotellissa, ja sillä välin asiakkaan koti siivottiin ja nurmikkokin ajettiin. Näin asiakas palasi kotiin virkeänä, ja kodin raskaat askareet oli tehty valmiiksi seuraavaa viikkoa varten. Rasimuksen artikkelissa ei kerrota, että oliko tälle palvelulle paljoo kysyntää tai jatkuiko tämä palvelu pitkään sen lanseerattua. (Rasimus 2021.)

Hotelliketju teki myös yhteistyötä Muru Dining- ja Boon Nam -ravintoloiden kanssa. Hotelli tarjosi palvelua nimeltä In room dining. Tämä palvelu sisälsi sen, että hotellihuonetta muokattiin yksityiskabinetiksi ja sinne tuotiin ravintolapöytä tuoleineen. Ravintolasulun aikana ateriat toimitettiin huoneisiin ja tarjoiltiin aivan kuten ravintolassa. Hotelliketjun kaupallinen johtaja Elena Heiska kertoi, että in room dining -konseptille oli kysyntää vielä silloinkin, kun ravintolasulut purkautuivat. (Rasimus 2021.)

7.3 Sokos hotels ja hybriditapahtumat

Koronarajoitukset vaikuttivat merkittävästi ravintolabisnekseen, mutta se iski myös tapahtumabisnekseen. Tämä tapahtumabisnes piti sisällään myös Sokos hotels- ketjun kokoontumis- ja kokouspalvelut. Rajoitukset pakottivat keksimään uusia ideoita ja hotellyritys lanseerasi livetapahtumiin ja virtuaalitapahtumiin kompromissin, eli hybriditapahtumat. (Rasimus 2021.)

Tapahtumat striimattiin asiakkaan valitsemassa Sokos hotellissa ja tapahtumaan pystyi osallistumaan hotelliketjun muista hotelleista käsin. Tällöin myös muualla oleville tapahtumaan osallistuville voitiin ajoittaa mahdolliset ateriakokonaisuudet yhtäaikaisesti. Konseptipäällikkö Jussi Haataja kertoo Rasimuksen artikkelissa, että osa asiakkaista oli toteuttanut tätä hybridimallia aikaisemmin niin, että olivat itse hoitaneet tapahtuman jakamisen etäosallistujille. Näissä tapauksissa hotelliketju tarjosi vain tapahtumatilat pakan päällä osallistuville. Hybridimallia ja striimausta toteutetaan maanlaajuisten ja paikallisten yhteistyökumppanien kanssa. Kokoontumisrajoitukset vaikuttivat kysyntään, mutta rajoitusten lievennettyä suosio nousee, kun aina on kutsuvieraita, jotka eivät pysty matkustamaan paikan päälle tapahtumaa varten. (Rasimus 2021.)

8 Johtopäätökset ja pohdinta

8.1 Kestävä ja vastuullinen matkailu

Kestävä ja vastuullisen matkailun teemat ovat olleet pinnalla jo pitkään ja osin koronan myötä ihmiset ovat tulleet niistä tietoisemmiksi.

COVID-19-pandemian aiheuttama matkailun romahtaminen on osoittanut, että vanha systeemi on todella haavoittuvainen pandemian kaltaisille kriiseille.

Matkailu oli myös suurimpia syitä, miksi pandemia levisi todella nopeasti ympäri maailmaa. Pandemian takia pysähtynyt matkailu osoitti selkeästi, että paikalliset elinkeinot eivät pysy kannattavina pelkästään matkailun avulla. (Rural Finland 2020.)

Matkailu on joutunut pandemian myötä risteyskohtaan, jossa täytyy löytää tasapaino taloudellisen kasvun ja voiton tavoittelun kestävä ja vastuullisen matkailun välille. Luonnon, ihmisten hyvinvoinnin ja kohdealueiden turvaamisen ohella, tärkeimpiä prioriteetteja tulisi olla matkailuteollisuus, joka turvaa työntekijöiden hyvinvoinnin, tasa-arvon ja turvallisuuden. Matkustamisen vähenemisen ansiosta luontokohteet ovat rauhoittuneet ja kohdealueet ja paikalliset ovat saaneet parantaa kestävä matkailuaan ja rakentaa infrastruktuuriaan, jotta kohdealueet ja luonto säilyisivät vielä pitkään tulevaisuudessa. (Rural Finland 2020.)

Kriisiaikana yhteiskuntana olemme keskittyneet meille tärkeisiin asioihin, eli terveyteen, ympäristöön ja sosiaalisiin suhteisiin muiden kanssa. Pandemia vahvasti meidän ymmärrystämme siitä, että elämme kaikki yhdessä maailmassa ja jopa pienikin muutos voi aiheuttaa paljon vahinkoa suurelle määrälle ihmisiä. Kriisiaika on tiivistänyt yhteiskuntaamme sosiaalisesti ja priorisoi yksilön tavoitteiden sijaan kollektiivisen hyvinvoinnin korostamisen. Tämä ajatustyyli näkyy yhteiskunnassamme niin, että ihmiset välttävät turhaa kiirettä ja tarpeetonta kulutusta, ja panostamme mieluummin hyvinvointiin ja mietimme, että minne todella kuulumme. (Rural Finland 2020.)

Matkustusrajoitusten rauettua tuleekin miettiä, kiinnitämmekö huomiota enemmän kysymykseen, mitä tarkoittaa oikeus matkustaa? Panostammeko ulkomailla siihen, että olemme kunnioittavampia paikallisia kohtaan, ja olemmeko kiitollisempia siitä, että meillä on mahdollisuus ylipäättään matkustaa kansainvälisesti, kun joillain ei ole tätä mahdollisuutta? (Rural Finland 2020.)

Pandemian ja inflaation myötä ihmiset matkustavat vähemmän, mutta matkailijat osaavat arvostaa matkailua enemmän. Nuori sukupolvi eli 16–25-vuotiaat haluavat saada uusia kokemuksia, ja pandemian aikana nousseita trendejä ovat olleet vähähiiliset matkustusvälineet ja virtuaalimatkailu. Matkailualan koulutuksen täytyy ottaa isompi rooli tulevaisuudessa tiedon keräämisessä ja sen levittämisessä yhteiskuntaan. Matkailututkimuksien pitää osata kyseenalaistaa vanha matkailun ajatusmaailma, johon kuuluu stereotypia, että ulkomaan matkalle lähdetään pakoon arkea. Sen sijaan, pitää osata tarkastella uusia näkökulmia, esimerkiksi yrittää kokea tärkeitä kokemuksia ja mahdollisesti uudistaa ajatusmaailmaa. (Rural Finland 2020.)

8.2 Pohdinta

Työ ja vapaa-aika ovat sulautuneet yhä enemmän yhteen, kun etätöiden mahdollistavat kommunikaatio-ovellukset ovat yleistyneet ja langattomat yhteydet keventävät kotona tehtävän työn pakkoa ja töitä voi tehdä saumattomasti myös vapaa-ajan asunnosta käsin. Karanteenien ja eristyksien aikana teknologian käyttö paikkasi fyysisten tapaamisten aukkoa ja kodeista rakennettiin työtoimistoja, opiskelunurkkauksia ja vapaa-ajan viihdekeskuksia. Työmatkat ovat vähentyneet, kun etäkokoukset saivat helpon ja positiivisen palautteen todella nopeasti. Etäkokoukset ovat tietysti olleet naurettavan helppo vaihtoehto, kun ne säästävät kustannuksia, luontoa ja aikaa. (Rural Finland 2020.)

Virtuaalinen todellisuus kasvoi matkailun trendeissä näkyvämmäksi jo ennen pandemiaa, mutta se on saanut isompaa jalansijaa. Varsinkin, kun peliyhtiöt ovat saaneet tehtyä laitteistojen kehittyessä tehtyä aina vain isompia ja vaikuttavampia VR eli virtuaalitodellisuuspelejä. Korona muutti käytäntöjä, mikä osaltaan kiihdytti teknologista kehitystä monella alalla. Voitaneen siis todeta,

että työn tekeminen on mullistunut korona-aikana ja etätöiden määrä on kasvanut huomasti. Enää ei istuta toimistolla, vaan liikutaan paikasta toiseen, tarvittaessa. Pandemian myötä teknologia on ottanut isompaa roolia matkailuelämyksen rinnalla, kun matkailijat hakevat informaatiota kohteen opasteista ja palveluista nettisivuilta, kartoista ja arvosteluista. Nykyajan navigaatio-sovellukset ottavat huomioon ruuhkat ja tarjoavat hyvin arvosteltuja kohteita ja palveluita melkein automaattisesti. (Rural Finland 2020.)

Matkailijan odotetaan olevan kokeneempi ja vaativampi tulevaisuudessa, ja asiakas haluaa räätälöidä palveluita juuri oman mielensä mukaan. Tämä tietysti vaikeuttaa tulevaisuuden ennustamista ja varsinkin sitä, miten koronapandemia kehittää matkustamista, kun ihmisillä on patoutunut tarve matkustaa. Vuonna 2020 tämä patoutunut tarve loi painetta ulkomaiden matkustuksen sijasta kotimaahan, ja tämä johti siihen, että ihmiset viettivät yöt kotimaan majoituspalveluissa ja käyttivät kotimaan palveluita ennätysellisesti verrattuna vuoteen 2019. Alan kova kilpailu pakottaa panostamaan kilpailukeinoihin, joita ovat muun muassa hinta, ympäristöystävällisyys, palveluiden laatu, siisteys ja turvallisuus. (Rautiainen & Siiskonen 2020.)

Jatkossa matkailualalla osataan paremmin varautua ja suunnitella yhteiskunnan tarjoamia tukia kriisien aikana niin, että ne kohdistuvat juuri oikea-aikaisesti oikeisiin kohteisiin. Valtio osaa valmistautua samanlaisessa kriisitilanteessa tukemaan yrityksiä ja työntekijöitä paljon nopeammin ja tehokkaammin, ettei koettaisi enää samanlaista kriisiä, kuin nyt parin vuoden aikana.

Hotellien tulee rohkeasti kehittää uusia rohkeita palvelukonsepteja, kuten juuri työn ja lomailun yhdistäminen. Enää ei matkusteta välttämättä palaveriin paikan päälle vaan hoidetaan se etänä. Työntekijät voivat tehdä myös lomallaan töitä ja myös nauttia hotellin ja matkakohteen palveluista, kun hybridityöskentely on tullut jäädäkseen. Koronan voidaan todeta olleen todellinen järjestys matkailualalle, mutta myös uudistaneen alaa hyvään ja ekologisempaan suuntaan.

Vihdoin toukokuussa 2023 WHO ilmoitti, ettei COVID-19 ole enää kansainvälinen kansanterveysuhka. Tämä tarkoittaa sitä, että maailmassa olemme selvinneet ihmisille vaarallisesta ja tuskallisesta kriisistä ja voimme

alkaa rakentamaan yhteiskuntaa taas takaisin normaaliin suuntaan. Tauti ei tietysti ole kadonnut mihinkään, eli emme voi vain unohtaa sitä ja sen aiheuttamia aikoja. Tämä kriisiaika on opettanut itsestämme ja toisistamme uusia asioita ja todella kovin kärsinyt matkailuala joutuu ottamaan tästä pandemia-ajasta paljon opiksi.

Opinnäytetyötä aloittaessani kirjoittamaan syksyllä 2022 viimeistään oli selvää, että matkailu- ja ravintola-alalla on valtava työvoimapula. Työvoiman kadottua koronapandemian myötä alalta on haasteellista löytää uusia tekijöitä alalle. Jos tulevaisuudessa pyritään matkailu- ja ravintola-alaa kasvattamaan jopa ohi kasvuodotusten ennen koronaa, ensisijaisen tärkeää on taata työntekijöille sellainen ansiotaso palkan ja tarjottavien työtuntien osalta, että sillä on mahdollisuus tulla toimeen, ja näin ollen vakiinnuttaa uudestaan alan pitovoima.

Opinnäytetyön suunnitteleminen ja kirjoittaminen on opettanut tutkimaan kriittisesti luotettavia lähteitä ja keräämään niistä tietopankin. Tarvitsen tätä taitoa joka päivä työssäni, kun tutkin tarvittavaa tietoa ja kerron informaatiota eteenpäin kollegoille ja asiakkaille. Tulevaisuudessa työn tekemistä matkailualla voitaisiin miettiä rohkeasti niin, että olisi enemmän mahdollisuutta tehdä vaihtoehtoista työtä. Tämä tulisi nähdä mahdollisuutena lomautuksille ja pitovoimatekijänä alalla. Vaikka alalla on riskejä, se on myös mahdollisuuksia. Korona opetti sen, kuinka haavoittavainen yhteiskunta oli vaarallisen tartuntataudin levitessä.

Lähteet

- Buhalis, D. 2000. Marketing the competitive destination of the future. *Tourism Management* 21, 97116.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0261517799000953>. 26.6.2022.
- Duodecim. 2021. Sikainfluenssapandemia 2009–2010 ja rokotuksia seurannut narkolepsia. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00908>. 2.3.2023.
- Duodecim. Anttila, V-J. 6.2.2023. Koronavirus (SARS.CoV-2, COVID-19).
<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01257/koronavirus-sars-cov-2-co>.
7.6.2023
- Gavi. 2023. COVID-19 is no longer a Public Health Emergency of International Concern. Does this mean the pandemic is over?
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0261517799000953>. 7.5.2023.
- Iivari, P. 2012. Matkailun turvallisuus - Globaalit muutokset, paikalliset vaikutukset. Rovaniemi: Rovaniemen ammattikorkeakoulu. Julkaisusarja D nro 8. <http://matkailu.luc.fi/loader.aspx?id=6a01c43a-d21a-4ea9-a871-b63267d0f26b>. 25.6.2022.
- Lihakeskusliitto. 2022. Ajankohtaista. Matkailu on luisumassa yhä syvempään kriisiin - MaRa esittää nopeita korjaustoimia.
<https://www.lihakeskusliitto.fi/matkailu-ja-ravintola-ala-on-luisumassa-yha-syvempaan-kriisiin/>. 10.9.2022.
- Nurminen, J. 2021. Ruotsi on ollut korona-ajan kauhukakara ja Islanti mallioppilas – nyt maiden tartuntatilanne on kuitenkin kääntynyt pääläelleen. <https://yle.fi/a/3-12044668>. 15.8.2021.
- Raivio, J. 2010. Islannin tulivuorenpurkaus: Lentoliikenteen historiallinen kaaos voi jatkua kauan - tässä syy.
<https://suomenkuvalehti.fi/kotimaa/islannin-tulivuorenpurkaus-lentoliikenteen-historiallinen-kaaos-voi-jatkua-kauan-tassa-syy/>.
28.2.2023.
- Rautiainen, M & Siiskonen, M, 2020. Hotellivaraukset. Majoitusala tutuksi. 50. Helsinki: Restamark Oy.
- Rural Finland. 2020. COVID-19 pandemian vaikutukset matkailualalla.
<https://ruralfinland.karelia.fi/tutkimukset>. 7.5.2023.
- Scandic. 2020a. Tilapäismajoitus tuo helpotusta arkeen.
<https://www.scandichotels.fi/tarjoukset/tilapaismajoitus/tilapaismajoitus-hotellissa>. 4.4.2023.
- Scandic. 2020b. Työhuone hotellissa.
<https://www.scandichotels.fi/tarjoukset/tyohuone-hotellissa-tarjous>.
4.4.2023.

- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2022. Covid-19-epidemian vaikutukset hyvinvointiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/144268/THL_Rap4_2022_Covid-seuranta_kev2022_vs2.pdf?sequence=7&isAllowed=y. 6.5.2023.
- The Nordics first phases of COVID-19. 2022. https://www.stat.fi/media/uploads/ajk/uutiset/2022/the_nordics_and_covid-19.pdf. 6.5.2023.
- Tilastokeskus. 2021. Tilastot. Suomalaisten matkailu, toinen koronakevät suomalaiset matkailemaan kotimaassa tammi-huhtikuussa 2021. https://www.stat.fi/til/smat/2021/13/smat_2021_13_2021-06-22_tie_001_fi.html. 17.2.2023.
- Tilastokeskus. 2022. Korona painoi julkisen talouden alijäämäiseksi kaikissa Pohjoismaissa. <https://www.stat.fi/uutinen/korona-painoi-julkisen-talouden-alijaamaiseksi-kaikissa-pohjoismaissa>. 6.5.2023.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2021a. Toimialaraportti. Matkailun suuntana kestävä ja turvallinen tulevaisuus. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162841/TEM_2021_01_t.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 17.2.2023.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2021b. Tiedote. <https://tem.fi/-/arvio-koronapandemia-supisti-matkailijoiden-kulutusta-suomessa-yli-40-prosenttia>. 17.2.2023.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2021c. Tiedote. <https://tem.fi/-/arvio-matkailun-kulutus-jaa-tana-vuonna-yha-30-40-prosenttia-pandemiaa-edeltaneen-tason-alapuolelle>. 7.2.2023
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2021d. Yritystukien tutkimusjaoston raportti. 2021. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163024/TEM_2021_25.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 6.5.2023.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2022a. Julkinen tuki matkailuhankkeisiin Suomessa vuosina 2014–2020. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163803/TEM_2022_7.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 17.02.2023.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2022b. Matkailu Euroopasta Lappiin uuteen ennätykseen joulukuussa. https://www.stat.fi/til/matk/2021/12/matk_2021_12_2022-01-27_tie_001_fi.html. 17.02.2023.
- Valtioneuvosto. 2021a. Alueellinen matkailutilinpito, Matkailun alueelliset talous- ja työllisyysvaikutukset 2018–2019. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163395/TEM_2021_49.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 17.2.2023.

Valtioneuvosto. 2021b. Suomen koronatukipaketti on pieni kansainvälisessä vertailussa – kustannustukea olisi tarvittu heti kriisin alussa. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/tutkimukset-suomen-koronatukipaketti-on-pieni-kansainvalisessa-vertailussa-kustannustukea-olisi-tarvittu-heti-kriisin-alussa>. 6.5.2023.

Valtioneuvosto. 2022. Keskipitkän aikavälin vaikutuksia. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163983/VN2022_14.pdf. 17.2.2023.

Vitriini. Rasimus, J. 2021. Hotellien koronainnovaatiot ovat tuoneet vain pientä lisää. <https://www.vitriini.fi/ilmio/hotellien-koronainnovaatiot-ovat-tuoneet-vain-pienta-lisaa.html?p864=3.6.5.2023>. 20.4.2023.